

บทที่ ๕

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

หลักการเปิดเผยในการพิจารณาความอาญา เป็นหลักสำคัญประการหนึ่งของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งได้รับการยอมรับความสำคัญกันมานานในประเทศ และในประเทศไทยก็ได้ยอมรับหลักการเปิดเผยนี้ โดยนำมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมแก่จำเลย ในสหรัฐอเมริกา ถือว่าหลักการเปิดเผยนี้เป็นเรื่องสำคัญซึ่งมีที่มาจากกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) และเป็นหลักซึ่งมีมาเป็นเวลานานและมีความสำคัญมาก หากจำเลยไม่ได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย ย่อมทำให้การพิจารณาคดีนั้นขัดต่อหลักคุณนิติธรรม (Due Process of Law) เว้นแต่ในกรณีที่น่าจำเป็นจะต้องให้การพิจารณาคดีนั้นเป็นการพิจารณาลับ

ในประเทศไทยนั้น หลักการเปิดเผยในการพิจารณาความอาญา ได้ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรครั้งแรกในสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ซึ่งมีขึ้นเพื่อกำหนดลักษณะของการพิจารณาคดีในศาลไทย ซึ่งตนเอเซียที่อยู่ในบังคับฝรั่งเศส มาขึ้นศาลไทย และปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรอีกครั้ง ในมาตรา ๑๗๒ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อพิจารณาตามประวัติความเป็นมาของศาลไทย เห็นได้ว่าหลักการเปิดเผยในการพิจารณาความอาญาในประเทศไทยนั้น ก็มีที่มาจากประเทศตะวันตกเหมือนกัน และได้มีการยอมรับนำมาบังคับใช้กันอย่างกว้างขวาง

แม้ว่าหลักการ เปิดเผยในการพิจารณาภาคีอาญา จะเป็นมาตรการสำคัญ ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลผู้ตกเป็นจำเลยในคดีอาญา แต่หลักการ เปิดเผยในการพิจารณาภาคีอาญานี้ ก็มีผลกระทบคือสิทธิหรือประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งขัดแย้งและสนับสนุนหลักการ เปิดเผยนี้ ทั้งนี้ในการกำหนดลักษณะของ การพิจารณาภาคีอาญานี้ จะเป็นการพิจารณาภาคีอาญาโดยเปิดเผย หรือเป็น การพิจารณาลับ ก็ต้องมีการชั่งน้ำหนักระหว่างสิทธิหรือประโยชน์ต่าง ๆ อันมี สิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาภาคีโดยเปิดเผย กับสิทธิในการเสนอและ รับรู้ข่าวสารของประชาชน อันเป็นสิทธิที่สนับสนุนหลักการ เปิดเผยในการพิจารณา ภาคีอาญา กับสิทธิหรือประโยชน์ซึ่งกระทบกระเทือนคือหลักการ เปิดเผยนี้ ซึ่ง มีสิทธิของปัจเจกชน ความลับอันเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ ความสงบ เรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ตลอดจนความสงบเรียบร้อยและ ความเที่ยงธรรมในการพิจารณาภาคี ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงว่าหลักการ เปิดเผยใน การพิจารณาภาคีอาญานี้ เป็นหลักทั่วไปของการพิจารณาภาคีอาญา ดังนั้นสิทธิหรือ ประโยชน์ใด ๆ ที่ขัดแย้งกับหลักการ เปิดเผยนี้ จะต้องเป็นสิทธิหรือประโยชน์ ที่สำคัญจำต้องรักษาไว้ และแม้ว่าสิทธิหรือประโยชน์จะมีน้ำหนักมาก ก็อาจ จะมีผลเพียงจำกัดขอบเขตขอ การ เปิดเผยในการพิจารณาภาคีอาญานั้น ไม่ได้มีผลเป็นการลบหลู่หลักการ เปิดเผยนี้ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสิทธิหรือ ประโยชน์ที่ขัดแย้งกับหลักการ เปิดเผยนี้มีน้ำหนักสูงมาก และไม่มีวิธีการอื่นใด ที่จะรักษาไว้ซึ่งสิทธิหรือประโยชน์นั้น ๆ การที่จะจำกัดขอบเขตหรือยกเว้น หลักการ เปิดเผยในการพิจารณาภาคีอาญานั้น จะทำได้โดยคำสั่งของศาล อัน มีความสืบเนื่องมาจากกรณีที่เกิดความร้องขอ หรือศาลเห็นสมควร ทั้งนี้ไม่จำ ต้องให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายขึ้นก่อน ศาลสามารถมีคำสั่ง เกี่ยวกับการ จำกัดขอบเขต หรือยกเว้นหลักการ เปิดเผยในการพิจารณาภาคีอาญาได้ เมื่อ เห็นสมควรที่จะป้องกันความเสียหาย หรือรักษาไว้ซึ่งสิทธิหรือประโยชน์ใด ๆ คำสั่งของศาลนี้จะต้องประกาศโดยเปิดเผย

ขอบเขตของหลักการ เปิดเผยในการพิจารณาคดีอาชญา ในความหมายที่จำกัดที่สุดก็คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ไม่มีส่วนได้เสียในคดี ได้เข้าร่วมรับรู้การพิจารณาคดี โดยการเข้าฟังการพิจารณาคดีในห้องพิจารณา โดยศาลจะจัดที่นั่งสำหรับประชาชนเหล่านี้ นอกเหนือจากที่นั่งเจ้าหน้าที่คู่ความและพยานในคดี โดยศาลอาจจะวางเงื่อนไขหรือระเบียบปฏิบัติไว้บางความแต่จะเห็นสมควร แต่ต้องเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ไม่มีส่วนได้เสียในคดีจำนวนหนึ่ง ได้เข้าร่วมรับรู้ในการพิจารณาคดี ซึ่งหมายความรวมถึงตัวแทนของสื่อมวลชน สำหรับจำนวนของประชาชนนั้น ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับขนาดของห้องพิจารณา แต่ต้องไม่เป็นห้องพิจารณาที่เล็กมาก จนประชาชนผู้ไม่มีส่วนได้เสียในคดีไม่อาจเข้าร่วมรับรู้ในการพิจารณาคดีได้ และหากการพิจารณาคดีใด ที่ได้กระทำโดยมีลักษณะต่ำกว่าขอบเขตในส่วนที่จำกัดที่สุดของการเปิดเผยในการพิจารณาคดีอาชญา ก็ถือเป็นการพิจารณาดับ ซึ่งต้องมีลักษณะและเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หากไม่เป็นเช่นที่กฎหมายกำหนด การพิจารณาคดีอาชญา นั้น ย่อมขัดต่อหลักการเปิดเผยในการพิจารณาคดีอาชญา

ส่วนขอบเขตของการเปิดเผยในการพิจารณาคดีอาชญา ในความหมายที่มีลักษณะที่กว้างที่สุดนั้น อาจจะหมายความรวมถึงการถ่ายทอดภาพ หรือการถ่ายทอดเสียงของการพิจารณาคดี ไม่ว่าจะกระทำโดยสื่อมวลชน หรือกระทำโดยศาลเอง และไม่ว่าจะเป็นการเผยแพร่ไทยผ่านเครื่องรับโทรทัศน์หรือเครื่องรับวิทยุ หรือจะเป็นการเผยแพร่ทางโทรทัศน์ระบบวงจรปิด หรือผ่านทางเครื่องกระจายเสียงเฉพาะในบริเวณศาลนั้น ยังคงมีข้อโต้แย้งกันอยู่ถึงความเหมาะสม ในการขยายขอบเขตการเปิดเผยการพิจารณาคดีอาชญาในลักษณะเช่นนี้ เหตุผลของฝ่ายที่คัดค้านนั้น คำนึงถึงเกียรติภูมิของศาล เพื่อคุ้มครองเจตน์ ผู้เสียหาย จำเลย พยาน ทั้งในขณะพิจารณาคดี และในอนาคตเมื่อเสร็จการพิจารณา ตลอดจนอาจถึงวัตถุประสงค์ของการพิจารณาคดี

ที่มุ่งจะค้นหาความจริง หุ่นครองจำเลย กล่าวไทยสรุปก็คือ เพื่อความยุติธรรม ซึ่งจะทำให้ประชาชนซึ่งมีทัศนคติต่อโทรทัศน์ในลักษณะของสิ่งบันเทิง มีลักษณะเป็นธุรกิจ จะเข้าใจถึงลักษณะของการพิจารณาคดีไขว่ไขว่ไป และคำนึงถึงผลกระทบของการถ่ายทอดผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีอาญา ในขณะที่ฝ่ายที่สนับสนุนการถ่ายทอดการพิจารณาคดีอาญา ได้กล่าวอ้างถึงสิทธิในการเสนอและรับรู้ข่าวสารของประชาชน ซึ่งประชาชนมีสิทธิจะได้รับรู้ข่าวสารในการดำเนินกระบวนการยุติธรรม เป็นการให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องกระบวนการยุติธรรม สร้างความมั่นใจในกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้การที่เกรงว่าการถ่ายทอดจะมีผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีอาญา ก็เป็นการกล่าวอ้างที่ไม่มีหลักฐานสนับสนุนเพียงพอ อย่างไรก็ตามในเรื่องการถ่ายทอดการพิจารณาคดีอาญานั้น ในนานาประเทศต่างยอมรับกันว่า การถ่ายทอดการพิจารณาคดีอาญาเป็นสิ่งต้องห้าม บ้างถือเป็นหลักทั่วไปในการพิจารณาคดีอาญา โดยถือว่าหลักการเปิดเผยในการพิจารณาคดีอาญา ไม่อาจขยายกว้างไปถึงการถ่ายทอดภาพ การกระจายเสียง แต่อย่างไรก็ตาม ก็ไม่ใช่เป็นหลักที่เคร่งครัด ยังคงมีข้อยกเว้นอนุญาตให้มีการถ่ายทอดการพิจารณาคดีได้ในกรณี que เห็นสมควร และต้องได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจ เช่น ผู้พิพากษาซึ่งมีตำแหน่ง อธิบดีผู้พิพากษามาตรขึ้นไป

หลักการเปิดเผยในการพิจารณาคดีอาญานั้น เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ไม่มีส่วนได้เสียในคดี ได้เข้าร่วมรับรู้ในการพิจารณาคดีของศาล เพื่อเป็นไปตามสิทธิในการเสนอและรับรู้ข่าวสารของประชาชน และเป็นหลักประกันแก่บุคคลผู้ตกเป็นจำเลยในคดีอาญา ที่จะได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย

มีประชาชนคอยเข้าดูกระบวนการพิจารณาเห็นว่า ได้กระทำไปตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นประชาชนที่จะเข้าร่วมรับรู้ในการพิจารณาคดีอาญานั้น จะต้องเป็นบุคคลที่เข้าร่วมรับรู้โดยสุจริตใจ ไม่มีอคติต่อโจทก์ ผู้เสียหายหรือจำเลยแต่ประการใด และแม้ว่าประชาชนที่เข้าร่วมรับรู้ในการพิจารณาคดีอาญานั้น จะได้อคติต่อโจทก์ ผู้เสียหายหรือจำเลย หรือมีคตร่วมของการที่จะให้การพิจารณาคดีอาญานั้น เป็นไปตามที่ตนต้องการก็ตาม เมื่อบุคคลเหล่านี้ได้เข้าสู่ห้องพิจารณาคดี เพื่อร่วมรับรู้ในการพิจารณาคดีอาญาแล้ว ก็จะต้องรักษาสถานะหรือบทบาทของผู้เข้าร่วมรับรู้ในการพิจารณาคดี โดยไม่แสดงออกถึงเจตนาเรียกร้องหรืออคติที่ตนมีอยู่ และจะต้องสนับสนุนการดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรม โดยรักษาไว้ซึ่งบรรยากาศในการพิจารณาคดี ไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวาย ชุ้งเหยิง หรือกระทำการใด ๆ ที่จะก่อให้เกิดอิทธิพลใด ๆ ในการพิจารณาคดีนั้น

ในการพิจารณาคดีอาญาซึ่งกระทำไปโดยเปิดเผย อาจจะทำให้เกิดปัจจัย ซึ่งทำให้กระทบกระเทือนต่อความเป็นอิสระของผู้พิพากษา ซึ่งหากการพิจารณาคดีนั้น ๆ ได้กระทำไปโดยยึดหลักการเปิดเผยโดยเคร่งครัด เช่น การเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ไม่มีส่วนได้เสียในคดี ได้เข้าร่วมรับรู้ในการพิจารณาคดี จนห้องพิจารณาคดีนั้นชนคึกวุ่นวาย หรือการที่ผู้เข้าร่วมรับรู้ในการพิจารณาคดีอาญา ได้กระทำการใด ๆ ที่จะก่อให้เกิดอิทธิพลในการพิจารณาคดี หรือเป็นไปในลักษณะที่รบกวนการพิจารณาคดี เหล่านี้อาจจะมีผลกระทบต่อความรู้สึของผู้พิพากษา ทำให้ผู้พิพากษาต้องไตร่ตรอง หรือคำนึงถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการกระทบกระเทือนต่อความเป็นอิสระของผู้พิพากษา

การนำเอาหลักการเปิดเผยในการพิจารณาคดีอาญามาใช้ จึงต้องเปิดโอกาสให้ผู้พิพากษาได้มีโอกาสบ่งกันมิให้เกิดปัจจัยใด ๆ ที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากหลักการเปิดเผยในการพิจารณาคดีอาญา และปัจจัยนั้น ๆ ก็ยังผลให้

กระทบกระเทือนถึงความเป็นอิสระของผู้พิพากษา หรือหากว่าได้เกิดปัจจัยตั้ง
 ค้างกล่าว ผู้พิพากษาก็สามารถแก้ไขให้ปัจจัยนั้นหมดสิ้นไป ในขณะที่เดียวกันก็
 ยังกังวาลซึ่งหลักการ เปิดเผยในการพิจารณาที่อาญา ในการนี้บทบัญญัติในมาตรา
 ๑๔๐ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก็สามารถนำมาใช้ในลักษณะของ
 การจำกัดขอบเขตของหลักการ เปิดเผยในการพิจารณาที่อาญา โดยผู้พิพากษา
 นำมาใช้เพื่อถ่วงดุลประชาชนผู้ไม่มีส่วนได้เสียในคดี ซึ่งประสงค์จะเข้าร่วม
 รับรู้ในการพิจารณาที่อาญา และได้เข้าร่วมรับรู้ในการพิจารณาที่ ออกจาก
 บุคคลที่ประสงค์จะเข้าสู่ห้องพิจารณาที่ โดยเหตุผลอื่นนอกจากการที่จะเข้า
 ร่วมรับรู้การพิจารณาที่ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้บุคคลเหล่านี้ อาศัยหลักการ
 เปิดเผยในการพิจารณาที่อาญา เป็นช่องทางในการ เข้าสู่ห้องพิจารณาที่
 เพื่อกระทำการใด ๆ ที่เป็นการรบกวนความรู้สึกเป็นอิสระของผู้พิพากษา
 นอกจากนี้หากว่าบุคคลดังกล่าวได้เข้าสู่ห้องพิจารณาที่อยู่ก่อน และได้กระทำ
 การ เช่นว่าแล้ว ผู้พิพากษาก็สามารถที่จะแก้ไขได้ โดยการให้บุคคลนั้น ๆ
 ออกจากห้องพิจารณาที่ และหากเป็นกรณีที่ประชาชนที่เข้าร่วมรับรู้ในการ
 พิจารณาที่อาญาทุกคน จะได้กระทำการ เช่นว่านั้น ผู้พิพากษาก็สามารถที่จะ
 แก้ไขได้ โดยการให้ทุกคนออกจากห้องพิจารณาที่ โดยไม่ขัดต่อหลักการ
 เปิดเผยในการพิจารณาที่อาญาแต่อย่างใด ทั้งนี้ประชาชนผู้ไม่มีส่วนได้เสีย
 ในคดีคนอื่น ๆ ก็ยังคงเข้าแทนที่ในการเข้าร่วมรับรู้ในการพิจารณาที่ และ
 ถึงแม้จะไม่มีผู้ใดเข้าแทนที่ในการเข้าร่วมรับรู้ในการพิจารณาที่ การพิจารณา
 คดีนั้นก็ยังคงกระทำต่อไปได้

ความเป็นอิสระของผู้พิพากษานี้ เป็นสิ่งซึ่งจำเป็นจะต้องรักษาไว้
 เพราะเมื่อใดที่อิสระในทางส่วนตัวของผู้พิพากษาถูกรบกวน หรือทำให้เสียไป
 ก็จะส่งผลไปถึงความเป็นอิสระในทางเนื้อหาของผู้พิพากษาได้ การนำหลักการ
 เปิดเผยในการพิจารณาที่อาญามาใช้ จนเป็นผลให้เกิดปัจจัยที่กระทบถึงความ
 เป็นอิสระในทางส่วนตัวของผู้พิพากษา ย่อมเป็นการไม่ถูกต้อง และจะต้องถูก

จากลักษณะเขตลง เพื่อให้เกิดความพอดีระหว่างหลักการ เบิกเฉยในการพิจารณา
คดีอาญา กับความเป็นอิสระของผู้พิพากษา

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ใน
ส่วนของหลักการ เบิกเฉยในการพิจารณาความอาญานั้น เมื่อพิจารณาถึงความ
เหมาะสมแล้ว เห็นว่าบทบัญญัติที่มีความเหมาะสมอยู่มาก โดยมีบทบัญญัติใน
มาตรา ๑๗๒ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้การพิจารณา
และสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเบ็ดเตล็ด ซึ่งเป็นการกำหนดไว้เป็นหลักทั่วไป
ในการพิจารณาคดีอาญา อันเป็นมาตรการคุ้มครองจำเลย และได้กำหนด
เงื่อนไขของการพิจารณาไว้ ในมาตรา ๑๗๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา และกำหนดลักษณะของการพิจารณาไว้ใน มาตรา ๑๗๕
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งลักษณะของการพิจารณาแล้ว ก็ได้
เปิดโอกาสให้บุคคลที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เข้าร่วมในการพิจารณาคดีได้ โดย
เป็นบุคคลที่มีส่วนได้เสียในคดีและได้รับอนุญาตจากศาล ทั้งการที่พิจารณาคดีนั้น
ก็เปิดโอกาสให้คู่ความร้องขอศาล หรือแม้ว่าจะไม่มีผู้ใคร่ขอ ศาลก็
สามารถใช้ดุลพินิจสั่งการได้เองเมื่อเห็นสมควร ส่วนเงื่อนไขของการพิจารณา
คดีนั้น มาตรา ๑๗๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ได้กำหนดไว้
อย่างกว้าง ๆ อันเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลได้ใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวาง
อันจะทำให้เกิดความคล่องตัวในทางปฏิบัติ ปัญหาของการนำหลักการ เบิกเฉย
ในการพิจารณาคดีอาญามาใช้นั้น จึงขึ้นอยู่กับข้อกำหนดข้อยกเว้นของการ
เบ็ดเตล็ด และความพอดีพอดี อันเป็นผลมาจากการชั่งน้ำหนักระหว่าง
สิทธิหรือประโยชน์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

จากกรณีที่ได้ศึกษาและวิเคราะห์ถึงหลักการและวัตถุประสงค์ของการเปิดเผยในการพิจารณาความอาญา รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติดังกล่าวมาในบทที่ ๑ ถึงบทที่ ๔ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว ในหัวข้อสุดท้ายนี้ ผู้เขียนใคร่ขอยกประเด็นที่ควรได้รับความสนใจ มากล่าวเป็นข้อสังเกต เพื่อเสนอแนะให้เห็นถึงแนวทางที่ควรได้รับความสนใจ เพื่อการแก้ไขให้สอดคล้องกับหลักการดำเนินคดีอาญา และเพื่อการศึกษาค้นคว้าต่อไป กล่าวคือ

๑. ในการพิจารณาความอาญา นอกจากศาลจะหาหน้าที่เป็นผู้วินิจฉัยคดีแล้ว ยังหาหน้าที่ที่จะพิทักษ์และให้ความคุ้มครองสิทธิของโจทก์ ผู้เสียหาย จำเลย และพยาน ที่จะได้รับจากบทบัญญัติในส่วนของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา นอกจากนี้ยังต้องคุ้มครองสิทธิหรือประโยชน์ของสาธารณชนและรัฐอีกด้วย โดยเหตุที่สาธารณชนเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงในคดีอาญา การใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดลักษณะของการพิจารณาความอาญา จึงควรต้องนำเอาสิทธิหรือประโยชน์เหล่านี้มาเป็นข้อพิจารณา เพื่อกำหนดลักษณะของการพิจารณาความอาญา โดยไม่จำต้องให้ความผ่ายไคร่งขอ โดยพิจารณาประกอบกับข้อเท็จจริงในคดี ทั้งนี้โดยอาศัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๗ ซึ่งได้กำหนดเงื่อนไขของการพิจารณาแล้วไว้ ๒ ประการ คือ เพื่อป้องกันความลับอันเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศ และเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่เมื่อพิจารณาความรัฐธรรมูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๓๔ ซึ่งระบุถึงข้อจำกัดสิทธิในการเสนอและรับรูข่าวสารของประชาชนไว้ ๔ ประการ คือ เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และเพื่อป้องกัน

หรือระดับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน ทั้งนี้ผู้เขียน เห็นว่าหากจะให้มีการนำข้อจำกัดตามมาตรา ๓๔ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๑ มาประกอบการใช้ดุลพินิจของศาล ในการกำหนดลักษณะของการพิจารณาคดี ว่าคดีดังกล่าวควรจะได้รับพิจารณาโดยเปิดเผย หรือควรจะพิจารณาลับ ก็จะเป็นการเหมาะสมในอันที่จะนำไปสู่การให้ความพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิของคู่ความที่เกี่ยวข้องในคดีนั้น และเห็นว่าในกรณีเช่นนี้ไม่ได้ถือเป็นการที่ศาลบัญญัติกฎหมายขึ้นเอง เพื่อจำกัดหรือยกเว้นหลักการเปิดเผยในการพิจารณาคดีอาญา แต่เป็นการนำเอาหลักซึ่งบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมาใช้ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน อันจะก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ซึ่งแนวทางนี้ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำมาใช้อยู่เสมอ โดยนำเอาหลักในรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะในเรื่องหลักการเปิดเผยในการพิจารณาคดีอาญา ซึ่งศาลในสหรัฐอเมริกาจะต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพในการเสนอและรับรู้ข่าวสารของประชาชน สำหรับในประเทศไทย การที่ศาลนำเอาหลักในรัฐธรรมนูญมาใช้ ก็เคยปรากฏอยู่ดัง เช่นในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๔๗/๒๕๑๒ ระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดอุตรธานี โจทก์ นายสรศาสตร์ ชาติธานี นายประกันผู้ร้อง นายเสริม สมนี่ จำเลย ความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การฯ (ชั้นสั่งปรับนายประกัน) ซึ่งข้อเท็จจริงในคดีเป็นเรื่องที่ว่าศาลชั้นต้นสั่งปรับนายประกันจำเลยเป็นเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท นายประกันอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่สั่งปรับนายประกัน โดยว่าสั่งปรับเป็นจำนวนสูงเกินไป ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามคำสั่งปรับของศาลชั้นต้น นายประกันฎีกาคัดค้านว่า การที่ศาลสั่งปรับ ๑๐๐,๐๐๐ บาทเป็นการเกินควรแก่กรณี ชัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๒๔^{*} ศาลฎีกาคัดสินว่าไม่เป็นการเรียกประกันเกินควร และไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๒๔ แต่อย่างใด พิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นถึงการนำเอาบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับให้โดยนอกรอบทางปฏิบัติ ซึ่งศาลฎีกาก็ได้รับวินิจฉัยในประเด็นข้อโต้แย้งดังกล่าว

๒. ในลวนของการถ่ายถอดการพิจารณาคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายถอดภาพหรือกระจายเสียง และไม่ว่าจะทำโดยสื่อมวลชนหรือศาลจะเป็นผู้ทำเอง โดยหลักการควรถือเป็นการต้องห้าม ไม่อาจที่จะกระทำได้ ส่วนในกรณีตามหนังสือกระทรวงยุติธรรม ที่ ยธ ๐๒๐๑/ว ๒๑ ลงวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ เรื่องการถ่ายภาพในศาล กำหนดให้กระทำได้ในกรณีที่จำเป็นนั้น ในกรณีนี้ถือควรจะเป็นกรณีที่เป็นพิธีการ หรือกระทำไปเพื่อมีจุดมุ่งหมายที่จะแสดงให้เห็นถึงธรรมเนียมที่น่าประทับใจในเกียรติภูมิของศาล ดังเช่นในประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ ข้อ ๗ ได้ยกตัวอย่างถึงการถ่ายถอดโทรทัศน์การเสด็จพระราชดำเนินเหยียบศาล และเสด็จประทับ ณ บัณฑิตกอันเป็นการแสดงถึงเกียรติภูมิและความสำคัญของศาล ในฐานะที่เป็นสถาบันหนึ่ง ซึ่งทำหน้าที่รักษาความยุติธรรมให้ดำรงอยู่ในสังคม

^{*} ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๒๔ บัญญัติว่า

ศาลา

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา จะต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และจะต้องแจ้งเหตุที่ไม่ให้ประกันแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบ

ศาลา

ในส่วนของการเสนอข่าวสารในระหว่งการพิจารณาที่อาญาของ
 สื่อมวลชนนั้น สื่อมวลชนควรจะมีควมรับผิดชอบในข่าวสารที่เผยแพร่ เพราะ
 การเสนอข่าวสารที่พาดพิงถึงชื่อเสียง เกียรติยศของบุคคลภายนอก ซึ่งปรากฏ
 อยู่ในคำให้การของพยานในการพิจารณาคดีนั้น อาจเป็นการสร้างความ
 เสียหายให้แก่บุคคลนั้น ๆ ได้ ดังนั้นในการพิจารณาคดีหากปรากฏว่า การ
 เผยแพร่ข่าวสารของสื่อมวลชนจะทำให้เกิดความเสียหายเช่นนี้ การที่ศาลจะ
 กำหนดห้ามการเปิดเผยในรายละเอียดเช่นวามานั้น ก็จะเป็นการให้ความ
 คุ้มครองแก่บุคคลภายนอกได้ นอกจากนี้สื่อมวลชนทั้งหลายควรที่จะร่วมกันกำหนด
 กฎเกณฑ์แนวทางปฏิบัติ ในการเผยแพร่ข่าวสารในการพิจารณาคดีอาญา เพื่อ
 เป็นหลักในการดำเนินงาน ทั้งนี้โดยคำนึงถึงการให้ความคุ้มครองจำเลยที่จะ
 ได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำ
 ความผิด และคำนึงถึงผลกระทบของข่าวสารที่จะมีต่อประชาชนทั่วไป เกี่ยว
 กับการกระทำของจำเลย โดยเฉพาะข่าวสารที่จะทำให้ประชาชนเกิดความ
 เชื่อว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ก่อนที่ศาลจะได้มีคำพิพากษา ทั้งนี้หาก
 ว่าในการพิจารณาคดี ศาลเชื่อว่าจำเลยไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด เพราะ
 โจทก์ไม่มีพยานหลักฐานมาสนับสนุนให้ศาลเห็นได้ และพิพากษาปล่อยตัวจำเลยไป
 ย่อมทำให้ประชาชนที่มีความเข้าใจแต่แรกตั้งกล่าววามานั้น อาจจะมีการขาด
 ความเชื่อมั่นในความบริสุทธิ์ของกระบวนการยุติธรรมได้ นอกจากนี้หากประชาชน
 ได้รับความอับอายของข่าวสาร จนเกิดความเชื่อมั่นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด
 ก็ยังอาจส่งผลกระทบถึงเรื่องพยานหลักฐานได้ โดยเฉพาะบุคคลที่จะมาเป็น
 พยานให้แก่จำเลย เพราะความเกรงกลัวต่อความรู้สึกของประชาชน โดย
 เกรงว่าหากไปเป็นพยานให้แก่จำเลย จะได้รับการมองจากประชาชนไปใน
 ทางที่ถูกเกลียดชัง ว่าไปเป็นฝ่ายผู้กระทำความผิด ซึ่งในที่สุดคนเสียหายย่อม
 เกิดขึ้นแก่ระบบความยุติธรรม

หลักการเปิดเผยในการพิจารณาคดีอาญาตามที่ได้ศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นหลักการที่นำมาใช้ในชั้นการพิจารณาคดีเท่านั้น อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้ ในชั้นก่อนฟ้องคดี มักปรากฏว่าได้มีการเปิดเผยถึงผลแห่งการดำเนินคดีอาญาในชั้นต้น โดยเฉพาะในชั้นของพนักงานสอบสวน เช่น การนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ การให้ข่าวสารต่อสื่อมวลชนโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ การเผยแพร่ข่าวสารของสื่อมวลชน อันเป็นไปในทางทำนองยืนยันความผิดของผู้ต้องหา ซึ่งในสหรัฐอเมริกาถือว่าการขัดต่อหลักกึ่งนิติธรรม (Due Process of Law) การเปิดเผยในลักษณะเช่นนี้จะเหมาะสมหรือไม่ และจะนำหลักการเปิดเผยในการพิจารณาคดีอาญาไปใช้ได้เพียงใด และจะกำหนดให้มีมาตรการอย่างไรในการควบคุมบทบาทของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และสื่อมวลชน ควรที่ได้มีการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ในโอกาสต่อไป และรัฐควรที่จะให้ความสำคัญในเรื่องของการเปิดเผยก่อนการพิจารณาคดีอาญา ซึ่งอาจจะมีผลกระทบอย่างมากต่อจำเลยที่จะได้รับความยุติธรรม ทั้งนี้ เพื่อรักษาไว้ซึ่งหลักกฎหมายที่ว่า "ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนที่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่า บุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนผู้กระทำความผิดมิได้"